

РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ КРАСИ В АКСІОСФЕРІ НАУКОВОЇ КУЛЬТУРИ

Досліджується природа, роль і можливості феномену краси в контексті наукового пізнання дійсності, розкривається нерозривна єдність об'єктивних і суб'єктивних її вимірів, а також евристичне значення в науковій творчості.

Ключові слова: аксіосфера, естетика науки, краса, наукова культура, цінності.

Актуальність осмислення можливостей естетичного сприйняття світу, природи й значення феномену краси в аксіосфері наукової культури постійно зростає, про що свідчить її широке висвітлення у спеціальній літературі. Становлення постнекласичної науки та її методологічної бази передбачає не тільки зростання значущості ціннісних аспектів пізнавальної діяльності, а й принципово нове розуміння природи й функцій наукового дослідження. В цьому контексті дедалі виразніше вимальовується перспектива формування такої відносно самостійної галузі методологічного знання, як естетика науки.

Незважаючи на значне «відставання» цієї сфери методологічного дискурсу від осмислення, наприклад, етичної проблематики науки, вона розвивається швидкими темпами, асимілюючи попередній досвід, який нагромаджено в процесі вивчення найрізноманітніших аспектів аксіології, зокрема й ціннісних вимірів істини, її естетичної компоненти.

У цьому плані розкриваються новими гранями опубліковані в другій половині ХХ століття фундаментальні праці в галузі філософської теорії цінності, де наукове знання досліджується в загальному контексті аксіосфери культури. Це ґрунтовні праці В.Василенка, Г.Вишлецова, О.Дробницького, А.Івіна, М.Кагана, І.Майзеля, Л.Столовича, В.Тугаринова, Н.Чавчавадзе й ін.

Ціннісні виміри знання в контексті філософії та методології науки висвітлювали В.Асмус, В.Белов, М.Бургін, М.Волькенштейн, О.Гасяк, І.Добронравова, В.Кузнецов, Д.Кучерюк, Л.Левчук, О.Лосев, А.Маковецький, М.Марчук, Н.Мотрошилова, В.Панченко, М.Савостьянова, Л.Столович і багато інших.

Цікавими й змістовними є міркування з приводу ціннісної зумовленості наукового пізнання, гармонії та краси Всесвіту видатних учених-природознавців (Н.Абель, А.Айнштайн, М.Блохінцев, Г.Вейль, В.Вернадський, В.Гайзенберг, Е.Галуа, П.Дірак, Й.Кеплер, М.Ломоносов, А.Майкельсон, Д.Максвелл, А.Б.Мігдал, В.Паулі, А.Пуанкаре, М.Фарадей, Р.Фейнман, Г.Харді, Х.Юкава та ін.).

Відзначаючи безперечні досягнення представників естетичної теорії цінності та сучасної філософії науки, неможливо не помітити, що в даний час *естетична компонента наукової культури залишається малодослідженою*. Ця тема набуває значної ваги у зв'язку з розгортанням інтеграційних процесів як у сфері власне наукового знання, так і культури загалом, важливим елементом якої завжди була наука, навіть тоді, коли вона декларувала свою ціннісну нейтральність. Саме цей аспект і буде в центрі нашої уваги.

Отже, **метою** цієї розвідки є з'ясування природи, місця та значення феномену краси в науці, для чого поставлено відповідні **завдання**: 1) проаналізувати історичні віхи осмислення взаємозв'язку між науковою та художньо-естетичною творчістю; 2) розкрити евристичну роль феномену краси в науковій діяльності; 3) показати, що когнітивний потенціал категорії прекрасного в науковому мисленні зумовлюється кореляцією суб'єктивного розуміння прекрасного та краси об'єктивної характеристики дійсності.

Осмислення категорії прекрасного виходить далеко за межі компетенцій естетики як прикладної дисципліни у структурі філософського знання. Краса, без перебільшення, є світоглядним принципом, який детермінує культурний поступ людства в цілому.

Попри на таке гранично широке розуміння проблеми краси у філософському дискурсі, смисловий потенціал цієї вельми важливої категорії ще й досі всебічно не розкрито. Це

пов'язано з тим, що дослідження феномену прекрасного торкається передусім особистісних вимірів людського буття, що в структурі філософії та методології науки традиційно вважалося другорядним, оскільки, згідно з ідеалами раціональності, сформованими в позитивізмі, все безпосередньо пов'язане з людиною, суб'єктом (цінності, естетичні відчуття, смак і т.ін.), розглядалося як чинник, який перешкоджає власне науковому пізнанню, покликаною відкривати істину.

У процесі переосмислення категорії істини акцент у науково-філософських пошуках другої половини ХХ сторіччя помітно зміщується у бік суб'єкта пізнання, внаслідок чого формується ідеал цілісної моделі наукового знання, що неодмінно передбачає у своїй структурі ціннісні, в тому числі й естетичні компоненти. Наукові публікації, присвячені осмисленню природи наукового пізнання, науки як культурного феномену, методології наукового відкриття тощо, свідчать про формування нового методологічного підходу, що оперує поняттями *аксіосфера науки, наукова культура* тощо.

Проблема сутності та значення краси в аксіосфері наукової культури досить дискусійна й породжує чимало проблем. З одного боку, незаперечним є те, що існує особистісний рівень естетичного сприйняття та суб'єктивна оцінка краси конкретним ученим. З іншого боку, категорія прекрасного має загальне та об'єктивне значення.

Відомий шведський фізик, лауреат Нобелівської премії, професор Ханнес Альвена висловив думку, що діяльність вченого-фізика практично не відрізняється від роботи художника. І вчений, і художник виокремлюють щось сутнісне з хаосу чуттєвості та репрезентують це в найбільш концентрований та елегантній формі. Художник, поет, скульптор, композитор, а також учений ставлять перед собою одну мету – донести досвід переживання краси до публіки, виокремити з потоку буденності щось насправді варте уваги. І в кожного з них свої, властиві тільки їм засоби досягнення цієї мети: у художника – це колір, пропорція, у поета – образ, а у фізика-теоретика – формула. «Хоч імена великих учених-теоретиків добре відомі, – пише професор Альвен, – не кожен уявляє собі, як вони працюють. Частина їхньої роботи нагадує діяльність художника. Подібно до того, як художник виражає свої думки та почуття у фарбах, скульптор – у глині, музикант – у звуках, так і професіонал від мистецтва науки використовує формули і закони, які, подібно до будь-якого збагаченого відображення довколишнього світу, являють собою ступінь краси. Найвища похвала, яку теоретик може заслужити, показуючи щойно виведену формулу, це захоплений вигук його колеги: “Яка вона красива!”» [Цит. за: 5, с.5]. Це вказує на нерозривну єдність між науковою та художньою творчістю.

Яскравим прикладом цієї єдності може бути доба Відродження. Художники, письменники, архітектори, скульптори цього періоду з благоговінням ставилися до гармонійності та краси світу, а найбільш ефективний спосіб відтворення розмаїття чуттєвого досвіду вбачався в науці (оптиці, математиці, анатомії). Наука не випадково опинилася в центрі уваги митців Відродження, адже саме мистецтво, зокрема малярство, на їхнє переконання, тісно пов'язане зі сферою пізнавальної діяльності. Леонардо да Вінчі, наприклад, вважає, що «малярство – наука і законна донька природи, оскільки воно породжене природою» [Цит. за: 6, с.64]. На думку генія, відмінність малярства від науки ґрунтується на тому, що воно відтворює видимий світ, кольори та фігури предметів, тоді як наука тяжіє до осмислення внутрішнього стану об'єктів, нехтуючи при цьому якісними характеристиками, пов'язаними з естетичною насолодою від споглядання дійсності.

Практично неможливо достеменно встановити точку відліку конституювання поширених уявлень про те, що природа створена згідно з критеріям краси. Вперше така світоглядна настанова зустрічається у мудреців Стародавньої Еллади. Піфагор наголошував на тому, що порядок і гармонія не властивості, а принципи Всесвіту.

Думка про те, що світ прекрасний, неодмінно веде наше мислення до визнання присутності активного, розумного та всесильного Творця. В основі світобудови (як активний первень), за Піфагором, стоїть число. Саме категорія числа, на думку багатьох дослідників генези естетичної думки Античності, є основним критерієм і джерелом прекрасного у фізичному світі. «Річ у тім, – зазначає О.Лосєв, – що в основі античної краси лежить живе фізичне тіло, тобто щось

позаособистісне й безособове. Не душа, не дух, не особистість і не суб'єкт є тут естетичним першопринципом, а саме число, тобто певна безякісна структура» [2, с.504].

Продовжуючи свої міркування, філософ зазначає, що зовсім не обов'язково було належати до піфагореїзму, аби визнавати число активним упорядковуючим первнем буття. «Анаксагор – не піфагорієць, але вчення про нескінченні множини є для нього основною філософською концепцією. Вчення елеатів про Єдине – числове значення. Вчення мілетців про стискання та розрідження первня – це вчення механіко-математичне, тобто, простіше кажучи, арифметичне, числове. Геракліт і Емпедокл також не були піфагорійцями, проте їхнє вчення про ритмічне спалахування Всесвіту явно має числовий характер. Атомісти прямо пов'язані з піфагорійцями, і кожен атом у них – це не що інше, як геометричне тіло. У Левкіпа «все сутнє є числами або походить з чисел». Платон, особливо в другій половині своєї творчості, – явний піфагорієць. Аристотель – опонент піфагорійців, але вчення про цілісність є головною проблемою його філософії» [2, с.506].

Очевидно, що греки інтуїтивно усвідомлювали конструктивну потенцію категорії числа, що немовби впорядковує хаос, структурує та ієрархізує його. Впорядкований і гармонійний Всесвіт (Космос) набуває смислу тільки завдяки категорії прекрасного, тому що краса – це і є гармонія. Проте для грецьких мудреців фізичний світ не був прекрасним сам собою, безпосередньо й абсолютно. Враховуючи те, що буденні реалії доводили протилежне, світ земної природи не вважався цілковито прекрасним. У житті обов'язково присутня потворність, хаотичність, випадковість, несправедливість і т.ін. Тож обґрунтування краси як космогонічного принципу стає проблематичним.

Сократ різко протестував проти несправедливості, що панувала в суспільному житті, та спрямовував свої зусилля на відновлення цієї справедливості. При цьому основними аргументами для філософа не були ні особисте, ні безкорисливе бажання суспільного добробуту. Сократ дотримується принципу гармонії макрокосму та мікркосму. Несправедливість – це дисгармонія, потворність, щось протиприродне. Справедливість – гармонія та краса.

Розв'язання грецькими мислителями цієї світоглядної суперечності червоною ниткою проходить крізь античну філософію. Для неї краса світу «з волі того самого архітектора, не явлена відкрито, а прихована завісою таємниці, розшифрувати яку, можливо, слід наймудрішим. За Гераклітом, «прихована краса краща від явної», тобто естетичне значення гармонії тим сильніше, чим глибше лежать ті протилежності, з яких вона складається» [6, с.19]. Міра, в розумінні Геракліта, постає як об'єктивна закономірність, детермінована самим буттям, і нерозривно пов'язана з красою, що є таємничим законом – Логосом. Виходячи з такої логіки, будь-яка естетична категорія, за Гераклітом, ґрунтується на категорії прекрасного, і сам світ в основі своїй є красивим і гармонійним.

Платон, як і його попередник, добре розумів трагічність діалектики прекрасного та потворного в природі, тому був схильний вважати, що джерело абсолютної краси перебуває поза межами безпосереднього чуттєвого досвіду – в ідеї, тотожній з категорією числа. В.Мовчан з цього приводу зазначає, що «у філософії Платона на основі поняття "ідея" сформульовано й обґрунтовано цілісну концепцію естетичного, основою якого є прекрасне, що набуває всепроникного характеру і постає визначальною характеристикою космічного буття, предметного світу, людини та її діяльності» [4]. Тотожність естетичного й онтологічного яскраво демонструє давньогрецька філософія.

Європейська наука, як правонаступниця культури Еллади, безумовно, зберегла риси космоцентризму, проте й тут існують певні суперечності. З одного боку, наукова культура ХХ ст. ґрунтується переважно на засадах достовірності та правдоподібності. Красі Всесвіту, як вихідному принципу наукового пізнання, не надається вирішального значення. З іншого боку, наука як явище культури і продукт особистісної активності суб'єкта ніколи не полишає поле естетики. Гармонійно вплетений в аксіосферу наукової культури естетичний смак змушує науковця діяти і творити відповідно до канонів краси.

Найбільш яскраво це виразили видатні вчені-природознавці. Поль Дірак пише, що Айнштайн вважав неодмінною якістю фундаментальних рівнянь притаманну їм красу. Він

«уперше висловив цю думку й більше, ніж хто-небудь інший, підкреслював важливість краси основних рівнянь... Цей принцип виявився надзвичайно успішним. Особливо плідним він був у руках Айнштайна. Потрібно просто повірити, що Бог саме таким створив світ. Він кинув нам виклик – знайти математику, на якій ґрунтується фізика. Ми, звісно, повинні розуміти, що завдання ще не розв'язане і що всі вади та невдачі сучасної теорії зумовлені її недосконалістю. Треба дослідити цю недосконалість і спробувати позбутись її» [1, с.52-53].

Логічно припустити, що сутність і значення краси в сучасній науковій культурі, сформованій упродовж ХХ сторіччя, починаючи від формулювання спеціальної теорії відносності та становлення квантово-релятивістської механіки, сумірна з тими потенціями краси, які в неї вкладали стародавні грецькі мислителі. І хоч історична відстань між сучасною наукою та давньогрецькою мудрістю значна, спільним знаменником для обох цих культурних періодів стає космоцентризм, який слід трактувати не як методологічну ознаку чи принцип, а як світоглядний орієнтир.

Естетичний смак і здатність помічати прекрасне, відчувати гармонію тощо стає для сучасного науковця тим «маячком», за допомогою якого можна орієнтуватися в океані наявних знань про Всесвіт і його природу. Незважаючи на зрозумілість і поширення цієї метафори, що претендує на світоглядний статус, оскільки враховує онтологічні, методологічні, аксіологічні, культурні, особистісні потенції сучасної науки, ми змушені констатувати ряд проблемних позицій, ще досі не осмислених у філософії та методології науки.

На нашу думку, однією з фундаментальних проблем осмислення естетичного потенціалу категорії прекрасного в науково-теоретичному дискусії є кореляція особистісного (суб'єктивного) розуміння прекрасного та краси як певної об'єктивної категорії, принципу, що визначає наукову діяльність. Справді, важко відокремити одне від одного. До того ж культурний досвід людства прямо вказує на те, що концептуалізувати якісь об'єктивні закони краси майже неможливо.

Аналізуючи естетичну проблему краси в контексті її взаємовідношення з науковою культурою, не важко пересвідчитися, що більшість учених, прагнучи вибудувати свої власні теорії, використовуючи критерій краси, були так або так залучені в естетичний дискурс сучасної їм епохи. Але зважаючи на історичну динаміку критеріїв, які дозволяють провести чітку межу між прекрасним і потворним, уявлення про красу в природі змінювалися від століття до століття, що не могло не позначитись і на розвитку наукового знання. Будучи динамічними, головні цінності культури, в тому числі й краса, здатні наповнюватися новим змістом.

Для сучасної науки краса й істина, як і для греків, постає в нерозривній єдності, проте труднощі, пов'язані з суб'єктивним характером естетичного смаку, ще й досі не подолані в науково-методологічному дискусії. Кожен, хто стає на стежку науки, неодмінно стикається з проблемою співвідношення особистісно забарвленого прекрасного і об'єктивно значущої краси, втіленої в природі.

Однак у сфері науки використовується не лише конвенціональне розуміння істини, а й об'єктивне. «Я засмучуюся щоразу, – пише А.Мігдал, – коли чую фразу «щодо кольорів і смаків нема товаришів». Якраз навпаки – дивуєшся з того, як багато людей однаково оцінюють красу. І що при цьому характерно: ті, хто не належить до цієї більшості, зазвичай не одностайні в своїх оцінках. У цьому доказ об'єктивності поняття прекрасного» [3, с.107].

З усього видно, що проблема краси осмислюється не тільки в межах вузького смислового поля естетики, категорія прекрасного включена в методологічну самосвідомість науки, що відверто визнається самими вченими. Це вказує на нерозривний зв'язок між особистісним рівнем сприйняття та об'єктивним світом, який вивчається фізикою.

Завдяки прагненню до прекрасного актуалізується бажання пізнавати світ задля досягнення повної гармонії з ним. А це, у свою чергу, є стимулом до наукової діяльності. «Прагнучи до задоволення, що нам дає переживання прекрасного, тобто задовольняючи потреби пізнання, компетентності та економії сил, людина формує свої витвори за законами краси і в цій своїй діяльності сама стає більш гармонійною, досконалішою, духовно багатшою» [7].

Очевидно, що «краса» володіє загальною значущістю для наукової культури, та є одним із найважливіших елементів аксіосфери науки. «Рушійною силою в науці, – як зазначає один із

дослідників природи наукового пізнання А.Мігдал, – повинно бути не прагнення здійснити переворот, добитись успіху, а природна цікавість і здатність дивуватись і радіти будь-якому малому успіху й, головне, відчуття краси науки» [3, с.104]. Звідси, природно, постає проблема обґрунтування власне наукової цінності категорії «прекрасного» в теоретичному дискурсі сьогодення. Якщо категорія «прекрасного» стає об'єктом наукового дослідження, то будь-яке знання, здобуте в ході такого дослідження, має відповідати ідеалам і нормам сучасної науки.

Найбільш виправданою, на нашу думку, в цьому розумінні є натуралістична концепція переживання людиною прекрасного, висловлена П.Сімоновим, який підкреслює, що переживання краси безпосередньо пов'язане з пізнавальними потребами людини. «До потреби пізнання повинні приєднатись окремі додаткові потреби, аби в результаті виникло емоційне переживання прекрасного» [7].

Прекрасне асоціюється в людській свідомості з позитивними емоціями, а позитивний досвід, стаючи надбанням пам'яті, стає регулятивом подальшої діяльності людського індивіда. В людини з'являється бажання знову й знову пережити це почуття. «Для того щоб задовольнити потребу пізнання, предмет, який ми оцінюємо як красивий, повинен містити в собі елемент новизни, неочікуваності, незвичності, повинен вирізнятися на тлі середньої норми ознак, які властиві іншим подібним предметам» [7]. Бажання пережити відкриття (новизну) набуває форми естетичного переживання прекрасного.

Об'єкт, потрапляючи в поле зору суб'єкта пізнання, вперше автоматично викликає в людини певне емоційне ставлення до нього, це і є фундаментом будь-якого пізнання. Йдучи далі, можна сказати, що завдяки естетичному переживанню суб'єкт, так би мовити, залучає навколишній світ у своє емоційне поле. Вибудовуючи з цих об'єктів свою власну картину світу, людина гармонізує її, робить прекрасною. У випадку, якщо певна річ викликає в людини відразу чи негативне ставлення, вона «не вписується» в картину світу, що вважається гармонійною та прекрасною.

Разом з тим, людина інтуїтивно відчуває недосконалість особистісної картини світу, тому завжди прагне доповнити її новим знанням. Проте не слід ототожнювати прагнення до прекрасного з нагромадженням знання. Переживання краси відбувається й у випадку, коли особистісна картина світу зазнає певних метаморфоз. У першому випадку нові знання не завжди впливають на цілісну картину світу, тоді як у другому, де присутня неочікуваність і зачарування, картина світу набуває нових естетичних відтінків. З цього приводу П.Сімонов зазначає: «Краса – це завжди порушення норми, відхилення від неї, сюрприз, відкриття, радісна несподіванка. Для виникнення позитивної емоції потрібно, щоб інформація, котра потрапила в поле нашої картини світу, перевищила раніше існуючий прогноз» [там само].

Визначивши почуття прекрасного в свідомості людини як позитивну емоцію, ми все ж не досягли бажаної мети. Загальнонауковий статус поняття «краса» не можна зводити лише до емоцій, оскільки це суперечить ідеалам і нормам сучасної науки.

Одним із недавніх надбань науки стала кібернетика. Саме в контексті кібернетичного підходу аналізує «красу» В.Турчин. «Якщо намагатися дати кібернетичну інтерпретацію цьому явищу, – пише автор, – можна припустити, що почуття прекрасного викликають ті враження, які живлять найскладніші та тонкі моделі, що реалізуються за допомогою класифікаторів вищого порядку. Ці класифікатори повинні, очевидно, максимально можливою мірою стискувати інформацію, розпізнавати надзвичайно складні поняття. А це і є здатність углядіти глибокий внутрішній порядок у хаосі» [8].

В.Турчин зазначає, що класифікаторами вищого порядку володіють тільки люди як істоти, здатні керувати своїми власними асоціаціями. «Наявність спеціального апарату управління асоціюванням робить для людини навчання активним процесом, який пов'язаний з позитивними і негативними емоціями. Це істинно людські емоції...» [8].

Не важко дійти висновку, що краса (в образі позитивних емоцій) і потворність (як негативні емоції) є першопричинами становлення наукової культури як культури пізнання Всесвіту. Тільки позитивні емоції, краса та новизна – єдина дорога, якою може рухатися наукова творчість, оскільки вчений підвладний тим самим стимулам і реакціям. При чому ці процеси (бажання прекрасного та відразу, уникання потворного) актуалізуються далеко за

межами свідомого вибору, тобто оцінка краси й сам естетичний смак – суто інтуїтивні, навіть інстинктивні. «Багато наших емоцій – позитивні та негативні – виникають на неусвідомленому рівні вищої нервової діяльності людини. Підсвідомість здатна реалізувати оцінку зміни ймовірності задоволення потреб. Але підсвідомість сама собою неспроможна виявити, витягнути з об'єкта те нове, що ... надасть позитивну емоцію задоволення від сприйняття краси. Відкриття краси є функцією надсвідомості» [7].

Переживання людиною прекрасного, що перебуває в компетенції суперсвідомості (суперего), як виявилось, неможливо цілковито редукувати до натуралістичного змісту, ототожнивши почуття прекрасного з інстинктом, проте певні аналогії та паралелі тут усе ж присутні. Незважаючи на те, що остаточного варіанту походження краси в свідомості суб'єкта пізнання знайти неможливо, ми пересвідчилися у принциповій цінності поняття «краса» для сучасної науки.

Висновок. Намагаючись дослідити наукову цінність поняття «краса» та емоційного переживання, пов'язаного з ним, ми дійшли висновку про інтуїтивну природу прекрасного. Загалом, у спробах окреслити межі компетенції естетичного переживання краси в сучасній науковій культурі ми визначили, що присутність естетичного смаку в науковця, котрий мимоволі стає адептом цієї культури, є обов'язковою умовою для його успішної діяльності. Пов'язано це в першу чергу з тим, що тільки людина, яка свято вірить у красу Всесвіту, його гармонію і досконалість, має змогу пізнати істину. В іншому випадку (наприклад, виходячи з власних меркантильних, егоїстичних міркувань) наукова діяльність буде просто непосильним тягарем для такої людини. Отже, краса в науці та естетичний смак науковця постають основними ознаками сучасної наукової культури.

Література

1. Дирак П.А. Воспоминания о необычайной эпохе / П.А.Дирак. – М.: Наука, 1990. – 208 с.
2. Лосев А.Ф. История античной эстетики / А.Ф.Лосев. – М.: Высшая школа, 1963. – 583с.
3. Мигдал А.Б. Поиск истины / А.Б.Мигдал. – М.: Молодая гвардия, 1983. – 239 с.
4. Мовчан В.С. Эстетика / В.С.Мовчан [Электронный ресурс]. – Режим доступа:http://pidruchniki.ws/12980108/etika_ta_estetika/estetika_platona
5. Мороз О.П. Прекрасна ли истина? / О.П.Мороз. – М.: Знание, 1989. – 208 с. – (Жизнь замечательных идей).
6. Овсянников М.Ф. История эстетической мысли / М.Ф.Овсянников. – М.: Высшая школа, 1984. – 336 с.
7. Симонов П. Красота – язык сверхсознания / П.Симонов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://n-t.ru/tp/mg/kys.htm>
8. Турчин В.Ф. Феномен науки: Кибернетический подход к эволюции / В.Ф.Турчин. – М.: ЭТС. – 2000. – 368 с.

Ludmila Podhorna

Role and importance of beauty in aksiosferi scientific culture

We study the nature, role and possibilities of the phenomenon of beauty in the context of scientific knowledge of reality is revealed indissoluble unity of objective and subjective measurements, as well as heuristic value in scientific creativity.

Keywords: aksiosfera, aesthetics of science, beauty, scientific culture and values.

Людмила Подгорная

Роль и значение красоты в аксиосфере научной культуры

Исследуется природа, роль и возможности феномена красоты в контексте научного познания действительности, раскрывается неразрывное единство объективных и субъективных ее измерений, а также эвристическое значение в научном творчестве.

Ключевые слова: аксиосфера, эстетика науки, красота, научная культура, ценности.